

Reinsertia condamnatilor, economia tarii si neputinta Statului! Efecte

Scris de Adina Anghelescu-STANCU

Opinii - Editorial

In 2017, 12.341 persoane au fost eliberate din penitenciare. Reinsertia postcondamnatorie este minimala. Personal, m-am saturat de tumultul conflictelor pe legile justitiei, ultimul MCV tip "to do list", rezolutii anti-Romania, Lazarii parchetelor si DNA-ul lui peste prajit. Asa ca voi aborda azi un subiect care, desi vine din sfera Justitiei, are legatura direct cu economia tarii, cu efecte care mai de care mai dezastruoase.

In 2017, 12.341 persoane au fost eliberate din penitenciare. Reinsertia postcondamnatorie este minimala. Personal, m-am saturat de tumultul conflictelor pe legile justitiei, ultimul MCV tip "to do list", rezolutii anti-Romania, Lazarii parchetelor si DNA-ul lui peste prajit. Asa ca voi aborda azi un subiect care, desi vine din sfera Justitiei, are legatura direct cu economia tarii, cu efecte care mai de care mai dezastruoase.

Este vorba despre **reinsertia sociala a persoanelor condamnate, dupa executarea pedepsei.** Economia inseamna, inainte de toate, forta de munca. Or, si aceste persoane sunt parte a fortei de munca pe care se sprijina economia unei tari. De aceea, cred ca e cazul sa ne aplecam cu mai multa atentie asupra fenomenului reintegrarii in societate a acestora. Vorbim aici despre persoane care ajung in puscarie in urma unor condamnari. **Se pune intrebarea: ce facem cu ei, cu fostii detinuti, dupa ce isi ispasesc pedeapsa? In penitenciar, costurile pe detinut se ridica la circa 3500 lei lunar. Recuperam ceva? Cat si cum?**

In mod normal, intr-o societate care respecta drepturile omului, dreptul la viata, la munca, la sanatate, la demnitate, Statul este primul care trebuie sa vina cu solutii, pentru ca astfel de persoane sa nu devina pe viata condamnate la dispret, dar in opinia mea, si la recidiva. **Multe dintre persoanele care si-au ispasit pedeapsa continua sa fie condamnate chiar de catre societate, dupa eliberare, la izolare si chiar recidiva. Un fenomen care ar trebui stopat. Cum? In primul rand, prin schimbarea perceptiei opiniei publice, a cetatenilor, despre fostii detinuti. Si prin masuri care sa aiba efecte practice imediate.**

Acolo, in penitenciare, detinutii se impart, dupa cum se stie, in persoane cu potential ridicat de criminalitate si persoane care au savarsit infractiuni marunte sau infractiuni economice pentru care in alte tari nu ar fi primit pedepse, ci doar ar fi fost pusi sa plateasca prejudiciul adus statului. Aici, asadar se pune problema modului in care Statul isi face, prin Ministerul Justitiei, politica penala, felul in care sunt gandite si aplicate masurile alternative la pedeapsa cu inchisoarea pentru infractiuni cu grad de pericolozitate scazut.

Mai putem discuta, aici, daca ne aplecam asupra profilului persoanelor condamnate, de oameni care nu aveau inainte nicio alta ocupatie decat aceea de a incalca legea si din asta traiau, de persoane cu grad mediu de educatie si cultura, dar si de persoane cu grad inalt de specializare, de elite chiar – cum ar fi medici, profesori, magistrati, functionari publici cu inalta calificare - condamnati mai ales pentru abuz in serviciu sau alte infractiuni asimilate celor de coruptie.

Si daca tot vorbim de medici, se stie ca la nivelul DNA a existat o moda a executarii cu predilectie a acestora. Nume grele din medicina romaneasca au intrat in malaxorul justitiei, de multe ori fara un probatoriu solid, sau cu probe contrafacute, doar pentru a se dovedi ca DNA e cel care salveaza pana si sanatata populatiei, nu doctorii. Mai grav, in cazul in care unii medici au ajuns in puscarie, lor li s-a interzis dreptul de libera practica pentru mai multi ani , dupa executarea pedepsei. Drept urmare, cand ei sunt pusi in libertate, nu se pot intoarce in reseaua sistemului de sanatate decat dupa ce aceasta pedeapsa complementara nu mai subzita. Ce facem cu ei, cu acesti oameni care ar putea vindeca, ar putea salva vietii, dar Justitia le restrange dreptul la profesie? Cred ca aici ar trebuie ca legea sa aiba prevederi clare si, in cazul in care un medic este pedepsit pentru altceva decat malpraxis-ul propriu zis, **pedepsa complementara a interdictiei de a profesia sa nu mai fie aplicata.** Este, desigur, parerea mea.

Sa ne intoarcem, insa, la reinsertia sociala postcondamnatorie. Ce face Statul pentru acesti fosti detinuti, pentru reintegrarea lor in societate?

Veti spune ca face mari eforturi. Programe, strategii, care de care mai stufoase, proiecte de colaborare cu ANP, cu Ministerul Muncii, cu Ministerul Sanatatii etc. Veti spune ca, da, exista chiar si fonduri europene atrase de-a lungul timpului pentru astfel de programe. **Va dau ca exemplu un proiect care s-a desfasurat pe perioada 2011-2013, in valoare de 17,5 milioane lei, denumit “Viata dupa gratii”. S-a derulat prin Ministerul Muncii, Familiei si Protectiei Sociale.** Domeniul major de interventie al acestui proiect l-a constituit “imbunatatirea accesului si participarii grupurilor vulnerabile pe piata muncii” prin programe de sensibilizare a angajatorilor in vederea facilitarii angajarii persoanelor private de libertate care urmau a fi eliberate in cateva luni.

Veti intrea, ironic desigur: Vezi? Statul face tot ce trebuie pentru ca fostii detinuti sa aiba un loc de munca. In schimb, eu va spun ca **realitatea bate orice proiect.** Sau mai bine zis, realitatea dovedeste ca societatea are inca mari reticente fata de fostii detinuti, mai ales fata de cei care nu provin din randul persoanelor cu inalta calificare, desi si aici sunt probleme foarte mari.

Si stiu ce vorbesc. M-am intalnit de multe ori pe strada cu diverse persoane care isi ispasisera pedeapsa. Si care ma stiau ori din perioada reportajelor mele realizate in penitenciare de-a lungul timpului, ori de la televizor. Unul dintre ei, spre exemplu, imi destainuia cu tristete, ca trecuse aproape un an de cand era in cautarea unui loc de munca. Noroc ca avea o sotie care muncea si care nu se debarasase de el cat timp a stat in puscarie. Imi spunea acel om, cu inselaciune trecuta in cazier, ca este calificat si ca bucatar, si ca lucrator in constructii, si cu toate acestea, in fata cazierului lui, nerecidivist fiind, a primit de la potentialii angajatori doar reject.

Suntem in fata unui paradox. Desi in penitenciare se organizeaza - conform alin.1,2,3 din Regulamentul de aplicare a Legii 254/2013 privind executarea pedepselor aprobat prin Hotararea 157/2016 – o gramada de cursuri de initiere, calificare, recalificare, perfectionare si specializare a detinutilor in diverse meserii, in functie de optiunile si aptitudinile lor, precum si intalniri la care participa si reprezentanti ai angajatorilor, **absorbtia fostilor detinuti pe piata muncii este foarte mica.**

Vorbim de economie? Da. Cand vorbim de economie, vorbim prioritar despre forta de munca. Forta de munca inseamna si fostii detinuti. **Statul cheltuie multi bani, foarte multi, pe astfel de programe de reinsertie. Ele sunt frumoase, suna bine, dar efectele lor sunt minimale cand vine vorba de absorbtia persoanelor cu cazier in diverse domenii, dupa punerea lor in libertate.**

Orice persoana care a fost pusa in libertate si-a ispasit pedeapsa. Gata cu oprobiul public. Gata, zic si cu sintagma “fara penali” pe piata muncii! Daca un astfel de om va fi in continuare stigmatizat, daca nu va gasi de lucru (mai ales cand e vorba de persoane carora le-a fost confiscata mare parte din bunuri, din avere, sau carora, odata cu condamnarea, le-a fost ingropata si propria afacere) se va trezi intr-o societate care pentru el va fi devenit o zona interzisa, care nu il mai doreste, care il pedepseste in continuare prin ura, indiferenta, resentimente ce-l pot impinge catre ce? Catre recidiva. **Recidiva** insemand astfel o alta pedeapsa impusa chiar de conditionarea

angajatorilor de a avea cazierul alb, dar care pentru multi dintre ei ramane singura optiune de a avea din nou mancarea si un pat, fie el si mizerabil, asigurate.

Drept urmare, intreb: nu e mai bine sa gasim solutii viabile care sa duca la schimbarea perceptiei societatii despre acesti oameni? Iar daca ei au gresit, sa intelegem odata ca a ajuta un astfel de om, a-i intinde o mana, inseamna acordarea sansei lui de a se corecta. Inseamna si diminuarea cheltuielilor facute de stat, adica de noi, cu mentinerea unei persoane in inchisoare. Inseamna si transformarea lui in forta de munca generatoare de profit.

In final, am sa va citez din raspunsul dat de ANP, zilele acestea, la cateva din intrebarile mele:

“Cursurile se desfasoara in spatii existente in penitenciare, la furnizorii autorizati de formare profesionala, precum si in alte spatii special amenajate, in baza acordurilor incheiate cu colaboratori din comunitate”, respectiv „Cheltuielile legate de formarea profesionala sunt suportate de Ministerul Educatiei Nationale si Cercetarii Stiintifice, Ministerul Muncii, Familiei, Protectiei Sociale si Persoanelor Varstnice, Administratia Nationala a Penitenciarelor sau de alte persoane fizice ori juridice”

Administratia Nationala a Penitenciarelor si Agentia Nationala pentru Ocuparea Fortei de Munca au incheiat un protocol de colaborare, in baza caruia, la nivelul fiecarei unitati penitenciare, a fost stabilit cadrul de colaborare pentru desfasurarea activitatilor de informare si consiliere profesionala, medierea muncii si formare profesionala a persoanelor private de libertate.

In cursul acestui an, **toate unitatile penitenciare au organizat o intrevvedere cu reprezentantii agentiei judetene de ocupare a fortei de munca** pentru a identifica oportunitati de imbunatatire a colaborarii actuale.

Conform obligatiilor stabilite, agentiile judetene transmit unitatilor penitenciare, informatii privind accesul la serviciile de formare profesionala de care beneficiaza orice persoana aflata in cautarea unui loc de munca. In functie de fondurile disponibile si resursele existente la nivelul agentiilor judetene de ocupare a fortei de munca, dar si de posibilitatea constituirii grupurilor de detinuti care sa indeplineasca, cumulativ, toate criteriile de selectie cerute de lege, se organizeaza cursuri de formare profesionala. La nivelul unitatilor se pot organiza cursuri si cu alti furnizori autorizati de formare profesionala. Astfel, in semestrul I al anului 2018, 79 de persoane private de libertate au participat la cursuri de calificare si perfectionare profesionala. De asemenea, lunar sau trimestrial, se organizeaza **activitati de informare si consiliere profesionala, precum si de medierea muncii**, cu persoanele custodiate, in perioada 01.01. – 30.06.2018, inregistrându-se 1397 de participari. La nivelul unitatilor penitenciare se implementeaza „*Bursa locurilor de munca*”, in vederea cresterii sanselor de angajare a detinutilor dupa liberare, prin promovarea in randul acestora a ofertelor de locuri de munca vacante, puse la dispozitie de catre operatorii economici. Proiectul „*Bursa locurilor de munca*” reprezinta principala modalitate de a reuni angajatori si persoanele aflate in unitatile penitenciare, in vederea familiarizarii, pe de o parte cu nevoile detinutilor, iar, pe de alta parte, cu oferta de munca existenta pe piata. In acest context, consideram necesara intensificarea relatiilor de colaborare, la nivel local, cu agentiile judetene de ocupare a fortei de munca. Astfel, in semestrul I al anului in curs, **379 persoane private de libertate, din 30 unitati penitenciare, au participat la intalniri cu 1172 reprezentanti ai angajatorilor”.**

Acesta a fost raspunsul ANP.

Va mai dau, in final, niste cifre interesante, de actualitate: Pe parcursul anului 2017, 388 de persoane private de libertate au participat la cursuri de calificare profesionala, in meserii precum: frizer, manichiurist-pedichiurist, lucrator in cultura plantelor/in comert/in structuri pentru constructii, tamplar, confectioner articole textile, cusator piese din piele si înlocuitori etc.

Iata statistic, cate persoane au revenit in societate in 2017:

- Liberați condiționat: 10.554

- Liberați la termen: 1.787

- Total: 12.341.

Cifra aceasta echivalează cu angajatii a aproape cinci combinate Oltchim. Se pune întrebarea: **cati dintre ei muncesc acum?** Cati dintre ei au fost angajati de catre firmele care participa la Bursele de munca sau la aceste proiecte din penitenciare?

Ministerul Muncii mi-a confirmat ca, din statistica lor, in 2017 au fost angajate 18 persoane eliberate din penitenciar, iar in perioada ianuarie-septembrie 2018, 16. **Total, 34!** Sa aplaudam???

In ce priveste **Serviciul de probatiune**, acolo unde consilierii supravegheaza sau asista doar persoanele adulte eliberate din penitenciare pentru care restul de pedeapsa ramas neexecutat la data eliberarii este de doi ani sau mai mare, lucrurile stau la fel. Absorbția pe piata muncii e foarte mica. **Spre exemplu, la data de 31.12.2017, doar 9 persoane eliberate conditionat au contract de munca pe perioada nedeterminata, doua – contracte pe perioada determinate, unul e zilier, doi lucreaza in servicii si transporturi si unul in agricultura.** Ce facem in aceasta situatie?

Prima masura ar fi aceea de a nu mai privi o persoana cu condamnare la activ ca pe o bestie blestemata. In fond, si ea este produsul societatii. Asta inseamna, fara a lua in considerare teoria lombroziana, ca oricare dintre fostii detinuti are potentialul revenirii pe drumul bun, oricare ar putea fi reintegrat in societate. Cat priveste solutiile la o astfel de problema, ele trebuie sa aiba ca efect un refresh in mentalitatea colectiva, bazat pe toleranta, pe umanism, dar si pe considerente pur economice. Statul ar trebui sa se ocupe si de astfel de lucruri. La modul cel mai serios. Impreuna putem schimba orice. Inklusiv pe noi insine, in cadrul nostru, acolo unde binele asteapta sa fie hranit in fiecare zi pentru a nu ajunge niste inumani robotizati cu gandul doar la propriile noastre interese sau neajunsuri.

PS: Am abordat aceasta tema la finele lunii noiembrie 2018, in cadrul „Dezbaterilor de la Sinaia” organizate de Fundatia Alexandrion. Acolo au fost invitati de marca, inclusiv din sfera politicului. Sper sa fi avut urechi sa auda, inima sa ii doara si minte pentru a gasi cele mai rapide masuri.